

Intervenció en alteracions del llenguatge oral i escrit

2013/2014

Codi: 101706

Crèdits: 9

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500893 Logopèdia	OB	3	1

Professor de contacte

Nom: Encarna Pérez Pérez

Correu electrònic: Encarna.Perez@uab.cat

Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Algun grup íntegre en anglès: No

Algun grup íntegre en català: Sí

Algun grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

Pel correcte desenvolupament de l'assignatura, l'alumnat requerirà dels coneixements d'assignatures prèvies:

- Adquisició i processament del llenguatge.
- Lingüística aplicada a les patologies del llenguatge.
- Trastorns i Avaluació de l'adquisició del llenguatge oral i escrit.

Objectius

Portar a terme la intervenció en un infant amb una dificultat evolutiva del llenguatge oral i escrit, requerirà que decideixis quins objectius treballar i com prioritzar-los i seqüenciar-los al llarg de tot el procés que desenvolupis. També hauràs de dissenyar la intervenció, seleccionant les activitats, els materials i els ajuts necessaris perquè l'infant pugui construir el seu llenguatge. Aquest procés de presa de decisions sobre què i com treballar requereix tenir uns coneixements que són els continguts d'aquesta assignatura. Però també serà necessari recuperar d'altres coneixements que ja has estudiat en assignatures anteriors. Com concretar tots els coneixements, nous i antics, per a dissenyar i realitzar la intervenció, ho farem a l'assignatura que ara comencem.

El nostre treball, però, no pot donar-se en un context aïllat. És necessari situar-lo en la quotidianitat de l'infant per tal que els resultats de la intervenció es generalitzin cap a un conjunt més ampli de persones i situacions. Per això, cal fer partícip l'entorn natural de l'infant: la família i l'escola. Hauràs de potenciar aquesta participació i, en alguns casos, crear-la per tal que es dugui a terme adequadament.

La finalitat de l'assignatura és la de proporcionar-te les eines necessàries per a què com a futur logopeda puguis intervenir en les dificultats evolutives del llenguatge oral i escrit. Els objectius proposats són:

- Conèixer els models teòrics sobre intervenció en el llenguatge oral i escrit.
- Conèixer les aportacions teòriques que permetran decidir què i com intervenir, en funció dels nivells del llenguatge i de les dificultats infantils.
- Prioritzar i seqüenciar els objectius de la intervenció.
- Analitzar processos d'intervenció.
- Elaborar programes de intervenció per a les dificultats del llenguatge oral i escrit.
- Reflexionar sobre les variables que influeixen en el tractament.
- Entendre el treball del logopeda des de la perspectiva de la multidisciplinarietat.

Competències

Logopèdia

- Actuar d'acord amb el codi deontològic de la professió: respectar el secret professional, aplicar criteris professionals de finalització i derivació dels tractaments.
- Comprometre's de manera ètica per la qualitat de l'actuació.
- Dissenyar i dur a terme els tractaments logopèdics, tant individuals com col·lectius, establint objectius i etapes, amb els mètodes, les tècniques i els recursos més eficaços i adequats, i tenint en compte les diferents etapes evolutives de l'ésser humà.
- Dissenyar i gestionar projectes.
- Organitzar i planificar amb l'objectiu d'establir un pla per desenvolupar en un període establert.
- Treballar en equips intradisciplinaris i interdisciplinaris.
- Utilitzar les tècniques i els instruments d'exploració propis de la professió i registrar, sintetitzar i interpretar les dades aportades integrant-les al conjunt de la informació.

Resultats d'aprenentatge

1. Comprometre's de manera ètica per la qualitat de l'actuació.
2. Definir els objectius, les tècniques i els recursos adequats per elaborar un tractament logopèdic amb alteracions en l'adquisició de llenguatge oral o escrit.
3. Dissenyar i gestionar projectes.
4. Dissenyar un pla d'intervenció logopèdic de diferents casos pràctics amb alteracions en l'adquisició de llenguatge oral o escrit.
5. Especificar criteris de finalització del tractament en els projectes d'intervenció.
6. Identificar les situacions que requereixen derivar el pacient a altres especialistes.
7. Organitzar i planificar amb l'objectiu d'establir un pla per desenvolupar en un període establert.
8. Seleccionar i aplicar les tècniques específiques d'intervenció adequades per a les alteracions del llenguatge oral o escrit.
9. Treballar en equips intradisciplinaris i interdisciplinaris.

Continguts

La intervenció en el llenguatge oral i escrit: Introducció. Els models d'intervenció. Les aportacions per a la selecció dels objectius de la intervenció.

Els criteris per a la presa de decisions: què i com intervenir. La prioritització i la seqüenciació dels objectius. Les activitats i els materials. Les estratègies per a la intervenció. L'entorn de la intervenció.

La intervenció en els nivells del llenguatge oral: objectius, activitats, materials i estratègies. La intervenció en la comunicació. La intervenció en la comprensió. La intervenció en l'organització lèxica. La intervenció en l'organització morfosintàctica. La intervenció en l'ús del llenguatge.

La intervenció en les dificultats evolutives del llenguatge oral: casos pràctics

Programa per a la intervenció en l'escriptura i la lectura: PROGRAMA A.CO.S.

La intervenció en les alteracions del llenguatge escrit: casos pràctics.

Metodologia

A nivell metodològic, l'assignatura requerirà el treball individual de lectures obligades i la realització d'activitats pràctiques. Però al ser una assignatura molt pràctica, serà important el treball en grup d'anàlisi de casos i de discussió conjunta. Per tant, el desenvolupament de l'assignatura es realitzarà a partir de classes magistrals, treball cooperatiu, sessions pràctiques, tutories dels grups, estudi de casos, lectura d'articles.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	30	1,2	2, 5, 6, 8
Seminaris de discussió conjunta de casos pràctics	22	0,88	2, 9
Seminaris de petits grups d'elaboració de projectes d'intervenció	29	1,16	3, 4, 7, 9
Tipus: Supervisades			
Tutories en petits grups	12	0,48	3, 4
Tipus: Autònomes			
Estudi autònom	56	2,24	2, 3, 5, 6, 7, 8
Projectes d'intervenció de casos pràctics	67	2,68	1, 3, 4, 9

Avaluació

Les competències d'aquesta assignatura seran avaluades mitjançant: exàmens escrits, presentacions orals i lliurament d'activitats pràctiques.

El sistema d'avaluació s'organitza en 6 evidències d'aprenentatge, de tres tipus d'evidències, (EV1, EV2, EV3):

- EV1: Avaluació teòrica, amb un pes del 40 % de la nota. Es realitzaran 2 proves al llarg del semestre, una pel bloc de llenguatge oral i una pel bloc llenguatge escrit. Es considerarà no presentat quan l'alumnat no es presenti a alguna de les dues proves. Es considerarà suspesa quan no es superi amb 5 punts alguna o les dues proves.
- EV2: Seminari de discussió, amb un pes del 25 % de la nota. Individualment, cada alumne haurà de reflexionar per escrit, a l'avaluació teòrica, sobre qüestions tractats en els seminaris. Es considerarà no presentat quan l'alumnat no hagi fet les presentacionsescrites. Es considerarà suspès quan no superi amb 4 punts l'evidència.
- EV3: Mòdul de presentacions de projectes d'intervenció, amb un pes del 35 % de la nota. Els grups hauran de lliurar per escrit diferents activitats sobre projectes d'intervenció. Es considerarà no presentat quan el grup no presenti menys del 40% de les activitats. Es considerarà suspès quan no es superi amb 5 punts els projectes.

A final de l'assignatura es farà una re- avaluació de les evidències d'aprenentatge que no hagin estat superes durant el desenvolupament de l'assignatura.

- Únicament es podrà presentar a la re- avaluació l'alumnat que tingui suspesa amb una puntuació major o igual a 4 punts una evidència d'aprenentatge sencera, o dues parts de les evidències EV1 i EV3. La nota màxima de la part re- avaluada serà de 5 punts
- No es podrà fer la re- avaluació de dos evidències senceres suspeses.
- Només s'haurà de re- avaluar la part de l'evidència suspesa. La nota màxima serà de 5 punts.

Codi Evidència	Denominació	Pes	Format (oral, escrit o ambdós)	Autoria(individual, col·lectiva o ambdues)	Via(presencial, virtual o ambdues)
EV1	Avaluació teòrica	40 %	Escrit	Individual	Presencial

EV2	Seminaris de discussió	25 %	Escrit	Individual	Presencial
EV3	Presentació projectes d'intervenció	35 %	Escrit	Colectiva	Virtual

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
EV1 (Avaluació teòrica) + EV2 (Seminaris de discussió)	65% de la nota a partir d'una nota del 5.	4	0,16	2, 5, 6, 8, 9
EV3 (Presentació de projectes d'intervenció)	35% de la nota, a partir del 5.	5	0,2	1, 3, 4, 7, 9

Bibliografia

ACOSTA, V. (2012). La intervenció logopèdica en los trastornos específicos del lenguaje. Revista de Logopedia, Foniatria y Audiología, 32:67-74.

CLEMENTE, M. (2008). Enseñar a leer. Bases teóricas y propuestas prácticas. Pirámide. Madrid.

GIRÓ, M.; GONZÁLEZ, C.; PÉREZ PÉREZ, E. (2003). Intervención en un caso con Trastorno Específico del Lenguaje (4-6 años). Revista de Logopedia, Foniatria y Audiología. Vol. XXIII. Octubre-Diciembre.

GRÀCIA M., DEL RIO, MJ (1998). Intervención naturalista en la comunicación y el lenguaje para familias de niños pequeños. Revista de Logopedia, Foniatria y Audiología Vol. XVIII. Nº 1. 19-30.

LEAL A. (1983) La representación gráfica de los sonidos y el paso del símbolo al signo. En: Moreno, M.: La Pedagogía Operatoria. Laia. Barcelona

MONFORT, M. (2005). Intervención logopèdica en los trastornos de comprensión. Revista de Neurología, 40 (supl. 1): 127-130.

PÉREZ PÉREZ, E. (EN PREMSA). Dificultades Evolutivas del Lenguaje Oral. Diagnóstico e intervenció. Lebón. Barcelona.

PEREZ PÉREZ, E. (2008). La valoració de les dificultats de lectura i d'escriptura mitjançant els perfils. Revista Suports, vol. 12, nº 2 pp 96-107, tardor de 2008.

PEREZ PEREZ, E. (2010). Quan el llenguatge dificulta l'escolaritat. Revista Educat.

PÉREZ PÉREZ, E; GIRÓ, M. (2002) Intervención en un caso con dificultades del lenguaje (4-6 años) Monográfico: El Trastorno del Lenguaje. Revista de Logopedia, Foniatria y Audiología. Vol. XXII. Abril-Junio.

VILASECA, R. (2002). La intervenció logopèdica en niños con dificultades en el área del lenguaje y de la comunicación: un enfoque naturalista. Revista de Logopedia, Foniatria y Audiología Vol. XXII. Julio-Septiembre.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA

ACOSTA, V.M.; MORENO, A.M. (1999). Dificultades del lenguaje en ambientes educativos. Del Retraso al Trastorno Específico del Lenguaje. Masson. Barcelona.

BERKO, J; BERNSTEIN, N. (1999). Psicolingüística. McGraw Hill. Madrid.

BUISÁN C. Diagnóstico y predicción de la adquisición del grafismo. Barcelona: Cedecs Psicopedagogía 1996

CLEMENTE M., DOMÍNGUEZ A.B. (2003) La enseñanza de la lectura. Pirámide. Madrid.

- COLOMER T., CAMPS A. (1998) Enseñar a leer, enseñar a comprender. Ed.62. Barcelona.
- CUETOS, F. y CASTEJÓN, L. (2005) Disociación de la información conceptual y lingüística a partir de un estudio de caso. Revista de Neurología, 41:469-74
- DEL RIO, M.J. (2006). Consideraciones sobre el uso de los procedimientos naturalistas para la intervención en logopedia. Revista de Logopedia, Foniatría y Audiología. Vol. 26. nº 3, 139-145.
- DEL RIO, M.J.; GRÀCIA, M. (1996). Una aproximación al análisis de los intercambios comunicativos y lingüísticos entre niños pequeños y adultos. Infancia y Aprendizaje, 75:3-20.
- ETCHEPAREBORDA, M.C. (2002). Detección precoz de la dislexia y enfoque terapéutico. Revista de Neurología; 34 (supl.1):S13-S23.
- FEY, M.E.; WINDSOR, J.; WARREN, S. (1995) Language Intervention- Preschool Through the Elementary Years. Baltimore, Paul H. Brookes Publishing Co.
- GALLARDO JR., GALLEGO JL. (1993). Manual de logopedia escolar. Un enfoque practico. Aljibe. Granada.
- GALLEGO JL. (1999) Calidad en la intervención logopèdica. Estudio de casos. Aljibe. Málaga.
- GENERALITAT DE CATALUNYA. DEPT. D'ENSENYAMENT. Marc d'actuació dels CREDA: Criteris i objectius d'intervenció.
- GRACIA M. (2003) Comunicación y lenguaje en primeras edades. Intervención con familia. Milenio. Lleida
- JIMÉNEZ, J.E.; ORTIZ, M.R.; HERNÁNDEZ-VALLE, I.; GUZMAN, R; GONZÁLEX, G. (2002). La instrucción de la conciencia fonológica. En J.N. García (Coord.). Aplicaciones de Intervención psicopedagógica. Madrid: Pirámide.
- JIMÉNEZ, J.E.; ORTIZ, M.R. (1995). Conciencia Fonológica y aprendizaje de la lectura. Teoría, evaluación e intervención. Madrid: Síntesis.
- LEAL A. (1987). Construcción de sistemas simbólicos: la lengua escrita como creación. Gedisa. Barcelona.
- MARTÍN Mª P. (2003). La lectura. Procesos neuropsicológicos de aprendizaje, dificultades, programas de intervención y estudio de casos. Lebon. Barcelona.
- MONFORT M. (1984). La intervención logopèdica. II Simposi de Logopèdia. CEPE. Madrid.
- MONFORT M., JUAREZ, A. (1997). Los niños disfásicos. Descripción y tratamiento. CEPE. Madrid.
- PÉREZ PÉREZ, E. (1997). Cohesión y coherencia en las narraciones de niños y niñas con Trastorno Específico del lenguaje. Rev. De Logopedia, Foniatría y Audiología. Vol. XVII, nº 2: 103-111
- PÉREZ PÉREZ, E; LLANO, C.; VILA, C. (2006). Test de Lectura y Escritura. TEYL. Lebón. Barcelona.
- PÉREZ PÉREZ, E.; SERRA, M. (2003). Análisis del retraso del lenguaje. Ariel. Barcelona.
- SÁNCHEZ-CANO, M. (2010). El asesoramiento como intervención para atender al alumnado con dificultades. Revista de Logopedia, Foniatría y Audiología, Vol. 30, nº 4: 180-185
- SUPORTS. (1999) El desenvolupament del llenguatge i l'enfocament d'intervenció naturalista. Monogràfic. Vol. 3 nº 1.
- Asociación Dislexia y Familia. Cómo pueden aprender los alumnos con dislexia.

www.revneurol.com

www.disfam.net